

Europese integratie en uitbreiding van de Europese Unie

- Handleiding voor de docent -

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Lesplan 1: Historisch overzicht van de EU	5
3	Lesplan 2: Landen die lid willen worden van de EU	9
4	Lesplan 3: Hoe gaat het uitbreidingsproces in zijn werk?.....	14
5	Extra lesmateriaal	18
6	Antwoordsleutel	20
7	Extra middelen – leerlingen 10-12 jaar	22
8	Extra middelen – leerlingen 13-15 jaar	30

1 Inleiding

De Europese Unie heeft het educatieve spel "EU Trek – Een ontdekkingsreis" ontworpen. Dit spel moedigt leerlingen aan om meer te leren over de Europese Unie, haar huidige lidstaten en de landen die in de toekomst lid hopen te worden van de EU (de zogeheten kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten, d.w.z. Albanië, Bosnië en Herzegovina, de voormalige Joegoslavische republiek Macedonië, Kosovo*, Montenegro, Servië en Turkije). Het spel behandelt verschillende thema's, zoals geschiedenis, geografie en cultuur, alsook algemene feiten over de EU en het uitbreidingsproces (d.w.z. hoe landen lid kunnen worden van de EU).

Door te leren over de geschiedenis van de EU, haar uitbreiding sinds het begin van de integratie in de jaren 1950 tot op heden en de landen die in de toekomst lid hopen te worden van de Unie, kunnen de leerlingen dingen in hun context plaatsen en begrijpen dat de Europese Unie in de loop der jaren geëvolueerd is, niet alleen op geografisch vlak, maar ook op economisch en politiek vlak.

Wat is de uitbreiding van de Europese Unie en waarom is dit onderwerp belangrijk voor mijn klas?

De EU is steeds ontworpen als een project van vrede en stabiliteit voor heel Europa. Geleidelijk aan wilden steeds meer landen zich bij de 6 oorspronkelijke lidstaten voegen. Momenteel telt de EU 28 lidstaten en de deur staat nog altijd open voor andere Europese landen die willen toetreden en beloven te streven naar vrede, democratie, stabiliteit en welvaart.

Ongeacht het EU-land waarin de leerlingen wonen, zijn zij allemaal Europeanen, hetgeen betekent dat zij allemaal gemeenschappelijke waarden en een gemeenschappelijke geschiedenis en cultuur delen. Zij zijn, overeenkomstig het motto van de Europese Unie, "in verscheidenheid verenigd".

Wat biedt deze handleiding voor de docent?

Deze handleiding hoort bij het educatieve spel "EU Trek - Een ontdekkingsreis" en is bedoeld als achtergrondmateriaal voor leerkrachten die het spel willen gebruiken en

---

* Deze verwijzing laat de standpunten over de status van Kosovo onverlet, en is in overeenstemming met Resolutie 1244/1999 van de VN-Veiligheidsraad en het advies van het Internationaal Gerechtshof over de onafhankelijkheidsverklaring van Kosovo.

bepaalde onderwerpen verder willen uitdiepen. U vindt hier nadere informatie over deze onderwerpen op een niveau dat geschikt is voor jongeren van 10-15 jaar.

Dit pakket bevat drie lesplannen om leerlingen aan te moedigen zich op een betekenisvolle en aangename manier te verdiepen in het onderwerp van Europese integratie en de uitbreiding van de Europese Unie. Met deze lessen leren leerlingen om de geschiedenis van de Europese Unie tot op heden te begrijpen, komen ze meer te weten over de landen die in de toekomst lid hopen te worden van de EU, en wordt een gedetailleerde en toegankelijke uitleg geboden over het uitbreidingsbeleid van de EU, waaronder de vereisten voor lidmaatschap en de stappen in het toetredingsproces.

De activiteiten in elk lesplan zijn divers en worden vergezeld door duidelijke en gemakkelijk toegankelijke materialen die aangepast kunnen worden aan de behoeften van elke klas. Multimedia- en visuele elementen, waaronder het educatieve spel, maken de inhoud toegankelijker voor een brede groep leerlingen van verschillende leeftijden en kennisniveaus, met als doel om de leerlingen aan te moedigen op een boeiende manier meer te leren over de landen en instellingen van de EU. Groepsdiscussies en klassikale discussies geven leerlingen de kans om verschillende invalshoeken op de thema's te bestuderen en te vergelijken. De discussies stellen de leerkracht ook in staat om de doeltreffendheid van de gebruikte activiteiten en materialen te evalueren.

Dit pakket bevat een schat aan extra informatie, waaronder discussiethema's met gedetailleerde achtergrondinformatie ter aanvulling van de inhoud die beschikbaar is voor de leerlingen. Activiteiten en huiswerkideeën worden aangeboden naast de kernlesplannen en helpen op een boeiende, creatieve en gerichte manier aan de slag te gaan.

2 Lesplan 1: Historisch overzicht van de EU

Onderwerp

De 28 huidige leden van de EU en de verschillende uitbreidingsronden die tot de Europese Unie van vandaag hebben geleid.

Focus van het onderwerp

Historisch overzicht

Leerdoelen

Tegen het einde van de les hebben de leerlingen

- een overzicht gekregen van de 28 lidstaten van de EU
- begrepen dat de huidige leden toetraden tot de EU via een toetredingsproces, en geleerd wanneer elke toetredingsronde plaatsvond, en met welke landen
- begrepen dat de Europese Unie in de loop der jaren geëvolueerd is naar haar huidige toestand en dat deze ontwikkeling nog steeds aan de gang is.

Soorten opdrachten

Quiz; puzzel; discussie

Vorbereiding en materialen

- ✓ Werkblad *Historisch overzicht van de EU* (één kopie per leerling)
- ✓ Kaart van de huidige EU-lidstaten en de uitbreidingsregio (zie extra middelen)
- ✓ EU Trek

Stap 1: Opwarmer: Quiz   8 minuten

Verdeel de leerlingen in groepen van 3-5 personen. Laat ze in 2 minuten zoveel mogelijk EU-landen opnoemen. Verzamel de resultaten op het bord; schrijf alleen de correcte antwoorden op. Het team dat het dichtst bij 28 komt, is de winnaar. Bij gevorderde groepen kunt u punten aftrekken als het land geen deel uitmaakt van de EU.

Correcte antwoorden:

België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Kroatië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovakije, Slovenië, Spanje, Tsjechië, het Verenigd Koninkrijk en Zweden.

Thema: VERDIEPING EN UITBREIDING VAN DE EUROPESE UNIE

De geschiedenis van de Europese Unie bewijst dat de uitbreiding van de Unie niet in strijd is met de verdieping van haar integratie. De EU heeft beide gedaan. De Europese Unie ontstond in de periode na de Tweede Wereldoorlog, toen de Europese landen vastbesloten waren om dergelijke dramatische conflicten nooit meer te laten gebeuren. Hiervoor moesten ze in de eerste plaats de economische samenwerking stimuleren. De achterliggende gedachte was dat landen die nauw samenwerken, meer geneigd zijn om conflicten te vermijden. De economische samenwerking ging van start in 1951, toen zes landen de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal oprichtten. Later, in 1957, richtten zij ook de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie op. Deze landen waren: België, Frankrijk, Duitsland, Italië, Luxemburg en Nederland.

Sindsdien zijn nog eens 22 landen tot de EU toegetreden, vele daarvan bij de historische uitbreiding in 2004, toen Europa na tientallen jaren van verdeeldheid werd herenigd.

Mettertijd besloten de lidstaten hun economische samenwerking uit te bouwen naar andere gebieden, waaronder politieke samenwerking. Zo spreken we vandaag de dag over een Europese Unie (de EU).

In de loop der jaren heeft de EU de eengemaakte markt ontwikkeld, het Schengengebied gecreëerd waarbinnen reizigers zonder paspoort kunnen reizen, de euro aangenomen, een nieuw model van economisch bestuur ontwikkeld en heel wat andere beleidslijnen ontwikkeld, bijvoorbeeld op vlak van landbouw, milieu en klimaatverandering, binnenlandse veiligheid en een sterker buitenlands beleid.

Stap 2: Lidstaten van de EU koppelen aan “uitbreidingsrondes” (d.w.z. het jaar waarin ze toetraden tot de EU) 10 minuten

Leerlingen werken in dezelfde groepen van 3-5 personen. Elke leerling krijgt het werkblad *Historisch overzicht van de EU*¹. Ze werken samen om elk land of elke groep landen aan de juiste kleur op de kaart te koppelen en denken dan na over het jaar waarin elke groep toetrad tot de EU. Elke kleur komt overeen met een groep van landen die in hetzelfde jaar toetraden tot de EU.

⇒ In lessen waarin geografie centraal staat, kunt u aan de leerlingen vragen om de namen van de landen op de kaart te plaatsen nadat zij de groep van landen die in hetzelfde jaar tot de EU zijn toegetreden, hebben geïdentificeerd. Voor meer gevorderde groepen kunnen ook de hoofdsteden worden toegevoegd.

Stap 3: Inzicht controleren 5 minuten

Toon een kaart van de EU met de namen van de lidstaten en de data waarin zij toetraden. Vraag de leerlingen om de antwoorden op hun werkblad te controleren en deze indien nodig te corrigeren. Vergelijk de resultaten om te controleren welke landen de leerlingen goed of minder goed kenden.

Stap 4: Discussie: 5 minuten

Moedig de leerlingen aan om de kaarten in de klas te bespreken.

Voorbeeldvragen voor de discussie:

- *Valt je iets op als je naar deze kaart van de Europese Unie kijkt? Zo ja, waarom?*
- *Zijn er landen waarvan je niet wist dat ze lid zijn van de EU, maar dat toch zijn?*
- *Zijn er landen waarvan je dacht dat ze lid waren van de EU, maar dat niet zijn?*

⇒ Merk op dat de laatste vraag dient om meer bewustzijn te creëren en om leerlingen te laten nadenken over landen die lid van de EU willen worden. De leerkracht kan meer informatie geven over de landen die in de toekomst hopen toe te treden tot de EU.

Stap 5: Spel 12 minuten

Wijs lidstaten, kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten toe aan de leerlingen. Vraag elke leerling om het spel te spelen, ofwel tijdens de les ofwel thuis als huiswerk. Leerlingen moeten noteren wat het interessantste of het meest verrassende feit is dat ze geleerd hebben tijdens het spel.

Stap 6: Afsluiting 5 minuten

Ga de klas rond en vraag aan elke leerling om het interessantste of meest verrassende feit te delen dat ze geleerd hebben tijdens het spel.

---

¹ Zie ook extra hulpmiddelen

Facultatief. Leerkrachten kunnen hun leerlingen vragen om te focussen op iets specifiek van het spel dat ze interessant vonden, zoals culturele feiten of specifieke gerechten. Leerlingen kunnen dan meer informatie opzoeken over dit aspect en een korte presentatie hierover voorbereiden voor de klas.

3 Lesplan 2: Landen die lid willen worden van de EU

Onderwerp

Leren over landen die in de toekomst lid hopen te worden van de EU, d.w.z. de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten

Focus van het onderwerp

Geografie/sociale wetenschappen

Leerdoelen

Tegen het einde van de les zullen leerlingen

- weten welke landen kandidaat-lidstaat of potentiële kandidaat-lidstaat zijn om in de toekomst lid te worden van de EU
- kennis verwerven over bijv. het landschap, de economie en de cultuur van deze landen

Soorten opdrachten

Discussie; onderzoek; presentaties

Vorbereiding en materialen

- ✓ Een set foto's van de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten (van de tentoonstelling *So similar, so different, so European*)
  - ✓ Bladen papier van A3-formaat waarop de leerlingen hun antwoorden kunnen noteren
  - ✓ Werkblad *Landen die lid willen worden van de EU* (één kopie per leerling)
  - ✓ Werkblad *Zoek de feiten* (één kopie per leerling)
  - ✓ *EU Trek*
-

Thema: Hoe gaat het uitbreidingsproces in zijn werk en wie beslist?

KERNPRINCIPES VAN DE UITBREIDING VAN DE EU

Uitbreiding van de Europese Unie:

Het uitbreidingsbeleid van de EU is een investering in vrede, veiligheid en stabiliteit in Europa. Het beleid biedt betere economische en handelsmogelijkheden, hetgeen zowel de EU als de kandidaat-lidstaten ten goede komt. Het vooruitzicht op EU-lidmaatschap kan grote veranderingen teweegbrengen in de betrokken landen en zorgt voor positieve democratische, politieke, economische en sociale veranderingen.

De meest recente uitbreidingen naar Midden- en Oost-Europa hebben voor vele nieuwe kansen gezorgd voor Europese burgers, bedrijven, investeerders, consumenten en scholieren uit nieuwe en gevestigde lidstaten. Het handelsverkeer en de investeringen zijn toegenomen. De Europese interne markt is de grootste ter wereld. Ze staat ten dienste van 500 miljoen burgers en genereert 23% van het wereldwijde bnp.

Uitbreiding is een streng maar rechtvaardig proces op basis van criteria en lessen die we uit het verleden getrokken hebben. Elk land dat wenst toe te treden tot de EU, wordt beoordeeld op basis van zijn eigen verdiensten, om hen aan te moedigen verregaande hervormingen door te voeren. Dat betekent dat elk land in zijn eigen tempo stappen zet naar de EU, afhankelijk van de voortgang met het voldoen aan de voorwaarden en de EU-normen. Sluiproutes en halve maatregelen zijn niet toegestaan, aangezien deze op lange termijn noch de landen die willen toetreden ten goede komen, noch de EU zelf. De fundamentele domeinen die worden beoordeeld en ondersteund om ervoor te zorgen dat de landen die lid willen worden van de EU, goed voorbereid zijn, zijn de volgende: de **rechtsstaat, grondrechten, versterking van democratische instellingen**, alsook **economische ontwikkeling en concurrentievermogen**. Dit weerspiegelt het belang dat de EU hecht aan haar kernwaarden en algemene prioriteiten.

Door de lessen die we hebben geleerd uit het verleden, **is het toetredingsproces vandaag grondiger en omvattender en geldt: "eerst de basis"**:

⇒ De **rechtsstaat**: landen moeten vanaf het begin van het toetredingsproces werk maken van gerechtelijke hervorming en de bestrijding van de georganiseerde misdaad en corruptie. Ze moeten een degelijke staat van dienst van concrete en duurzame resultaten opbouwen.

- ⇒ **Economisch bestuur:** lid worden van de EU is meer dan alleen maar voldoen aan de regels en normen van de EU. Het land moet ook economisch klaargestoomd worden voor het lidmaatschap. Alleen dan kan het profiteren van alle voordelen van toetreding tot de EU en tegelijkertijd bijdragen aan de groei en welvaart van de EU-economie.
- ⇒ **Democratische instellingen** moeten verder worden versterkt, bijvoorbeeld door betere parlementaire controle en hervormingen van het openbaar bestuur. De kwaliteit van het openbaar bestuur heeft een rechtstreekse invloed op het vermogen van de regering om efficiënte openbare diensten aan te bieden, om corruptie te voorkomen en tegen te gaan, en om concurrentievermogen en groei aan te moedigen. Naast een goed functionerend openbaar bestuur, is het essentieel om een sterkere rol voor het maatschappelijk middenveld te garanderen.
- ⇒ **Grondrechten:** Grondrechten staan centraal binnen de waarden van de EU en zijn een essentieel element van het toetredingsproces. Landen die willen toetreden tot de EU, moeten garanderen dat de grondrechten ten volle gerespecteerd worden, in het bijzonder de vrijheid van meningsuiting en de rechten van personen die behoren tot minderheidsgroepen, waaronder Roma. Kwetsbare groepen moeten beschermd worden tegen discriminatie, met inbegrip van discriminatie op grond van seksuele geaardheid.
- ⇒ Tot slot moeten de landen zorgen voor **goede betrekkingen met hun buurlanden** en regionale samenwerking. Zo omvat het onderhandelingskader van de EU voor Servië de normalisering van de betrekkingen met Kosovo, om te vermijden dat conflicten in de EU worden geïmporteerd.

Uitbreiding zorgt ervoor dat de levenskwaliteit verbeterd wordt door middel van integratie en samenwerking. Landen die wensen toe te treden tot de EU, werken samen op gebieden als energie, transport, misdaadbestrijding, voedselveiligheid, milieubescherming en klimaatverandering.

Stap 1: Bespreking aan de hand van foto's

15 minuten

Verdeel de leerlingen in zeven groepen. Elke groep krijgt een reeks foto's uit de *So similar, so different, so European*-tentoonstelling, die genomen zijn in één, niet nader geïdentificeerd land, en een A3-blad om hun ideeën op te schrijven. Vraag hen om naar de foto's te kijken. Wat merken ze op en wat zijn hun indrukken? Draag hen op deze op te schrijven op het A3-blad. Ze kunnen ook proberen te raden bij welk land de foto's horen (ze weten niet op voorhand dat de les draait om landen die in de toekomst tot de EU hopen toe te treden). Geef hen 5 minuten om dit te doen.

Zodra iedere groep zijn indrukken verzameld heeft, kunnen ze hun ideeën klassikaal bespreken.

Gebruik de volgende vragen om de discussie te vergemakkelijken.

- *Wat viel je het eerst op?*
- *Wat is je indruk van dit land op basis van de foto's die je ziet?*
- *Wat voor soort plaats denk je dat de plaats op de foto is?*
- *Doet het je aan een plaats denken waar je al geweest bent?*

De leerlingen bespreken de bovenstaande vragen in hun groep en tonen daarna hun foto's aan de klas en presenteren hun indrukken. Verzamel hierna alle foto's op het prikbord. Schrijf de volgende namen van landen aan de zijkant van het bord.

- *Albanië*
- *Bosnië en Herzegovina*
- *Voormalige Joegoslavische republiek Macedonië*
- *Kosovo*
- *Montenegro*
- *Servië*
- *Turkije*

Probeer als klas te raden welke serie foto's in welk land werd genomen. Schrijf de naam van het land onder de desbetreffende foto's.

- ⇒ Na deze opdracht kunt u de video *Verborgene schatten van Europa* tonen. Na de video kunt u aan de leerlingen vragen welke boodschap zij denken dat de video probeerde over te brengen. Was er iets in de video dat hen verraste? Wat vonden zij van de vraag-en-antwoordstructuur? U kunt nu meer informatie geven over de landen die in de toekomst hopen toe te treden tot de EU.

Stap 2: De landen benoemen die lid willen worden van de EU

10 minuten

Elke groep krijgt een kopie van het werkblad *Landen die lid willen worden van de EU*. Geef vijf minuten om alle landen proberen te benoemen. Neem de kaart door met de klas en kijk of er groepen zijn die alle landen juist benoemden.

Stap 3: De kandidaat-lidstaten onderzoeken   **15 minuten**

Leerlingen spelen het spel voor het land dat hen was toegewezen in de foto-opdracht. Dit kunnen ze alleen thuis doen of als groep op schoolcomputers, afhankelijk van de beschikbare tijd en middelen. Terwijl ze dit doen, maken ze aantekeningen over wat ze leren op het werkblad *Zoek de feiten*.

Voetnoot: Om sommige vragen te beantwoorden, moeten de leerlingen toegang hebben tot het internet. Deze vragen zijn hieronder opgesomd.

- *Wat is de hoofdstad van dit land?*
- *Wat zijn de belangrijkste export- en importproducten van dit land?*
- *Wat is de officiële munteenheid van dit land?*
- *Welke landen zijn de voornaamste handelspartners van dit land?*
- *Wat zijn de belangrijkste industrieën in dit land?*

⇒ *Facultatief*, afhankelijk van de beschikbare tijd: Twee groepen worden uitgekozen om een korte presentatie te houden voor de klas over hun bevindingen.

Stap 4: Klassikale bespreking   **5 minuten**

Stel de volgende vragen aan de klas:

- *Merkte je gelijkenissen op tussen de landen in de Westelijke Balkan en Turkije en je eigen land?*
- *Waren er verschillen?*
- *Merkte je gelijkenissen/verschillen op tussen de landen in de Westelijke Balkan en Turkije en (andere) EU-lidstaten?*

4 Lesplan 3: Hoe gaat het uitbreidingsproces in zijn werk?

Onderwerp

Voorwaarden en stappen voor toetreding tot de Europese Unie

Focus van het onderwerp

Sociale wetenschappen/Geschiedenis

Leerdoelen

Tegen het einde van de les

- zijn de leerlingen zich bewust van de criteria waaraan een land dat lid wil worden van de EU moet voldoen om te kunnen toetreden
- begrijpen de leerlingen welke officiële stappen de landen moeten doorlopen om een lidstaat van de EU te worden

Soorten opdrachten

Brainstormen; klassikale bespreking; invulopdracht; sorteeropdracht

Vorbereiding en materialen

- ✓ Werkblad *Toetredingscriteria* (één kopie per leerling)
- ✓ Werkblad *Het toetredingsproces* (nog in kaartjes te knippen door de leerkracht ter voorbereiding van de les)
- ✓ *EU Trek*

Stap 1: Het spel 5 minuten

De klas wordt in groepen opgesplitst, waarbij elke groep een kandidaat-lidstaat/potentiële kandidaat-lidstaat leert kennen door het spel te spelen (de leerlingen wordt gevraagd om een specifiek land van het spel te spelen ofwel in de klas of thuis voorafgaand aan de les). Elke groep moet een interessant feit over hun land kiezen en dit aan de klas presenteren.

⇒ *Optioneel als de klas lesplan 2 heeft voltooid.*

Herhaling 5 minuten

Vraag de groepen van de laatste les om weer samen te zitten en om zoveel mogelijk feiten over hun land op te sommen. De groep met de meeste feiten wint.

Stap 2: Wat zijn de voorwaarden om toe te treden tot de EU? 5 minuten

Brainstorm als klas wat de criteria om toe te treden tot de EU zouden kunnen zijn. Verzamel de suggesties van de leerlingen op het bord. De leerlingen kunnen hun kennis over de toetreding tot andere internationale organisaties gebruiken als achtergrondinformatie.

Stap 3: Inleiding tot de voorwaarden van de EU 15 minuten

Vraag de leerlingen om individueel de paragrafen op het werkblad *Toetredingscriteria* (zie bijlage) af te maken. Vraag hen daarna om de beste titel voor elke paragraaf te zoeken. Als de leerlingen klaar zijn, neem dan klassikaal de correcte antwoorden door.

Thema: VOORWAARDEN VOOR LIDMAATSCHAP

Volgens het Verdrag betreffende de Europese Unie kan elk Europees land het lidmaatschap aanvragen als het de democratische waarden van de EU respecteert en zich engageert om deze te bevorderen.

De eerste stap houdt in dat het land aan de kerncriteria voor toetreding voldoet. Deze werden hoofdzakelijk gedefinieerd tijdens de Europese Raad in Kopenhagen in 1993 en worden sindsdien de "criteria van Kopenhagen" of "toetredingscriteria" genoemd. Het zijn essentiële voorwaarden waaraan alle kandidaat-lidstaten moeten voldoen om te kunnen toetreden:

- politieke criteria: stabiele instellingen die de democratie, de rechtsstaat, de mensenrechten en de eerbiediging en bescherming van minderheden garanderen;
- economische criteria: een goed functionerende markteconomie en het vermogen om de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de EU het hoofd te bieden;
- criteria in verband met bestuurlijke en institutionele capaciteit: het vermogen om de verplichtingen van het lidmaatschap effectief op zich te nemen en uit te voeren, met inbegrip van onderschrijving van de doelstellingen van een politieke, economische en monetaire unie.

Stap 4: Verwachtingen en werkelijkheid vergelijken 10 minuten

Schrijf de criteria van Kopenhagen op het bord. Bespreek dan klassikaal de volgende vragen.

- *Waarom denk je dat deze criteria werden gekozen?*
- *Hoe weerspiegelen zij de waarden van de EU?*

Probeer gedurende 5 minuten een motto te bedenken voor de EU. Vraag suggesties aan enkele leerlingen. Deel dan het eigenlijke motto van de EU met de klas: "In verscheidenheid verenigd". Bespreek met de klas waarom dit (al dan niet) een goed motto is voor de EU.

Verdere informatie over het motto: Het geeft aan hoe de Europeanen zich verenigd hebben, in de vorm van de EU, om te streven naar vrede en welvaart, en zich tegelijkertijd verrijken door de vele verschillende culturen, tradities en talen van het continent. Raadpleeg voor meer informatie http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/motto/index_nl.htm

Stap 5: De stappen op de weg naar lidmaatschap van de EU 10 minuten

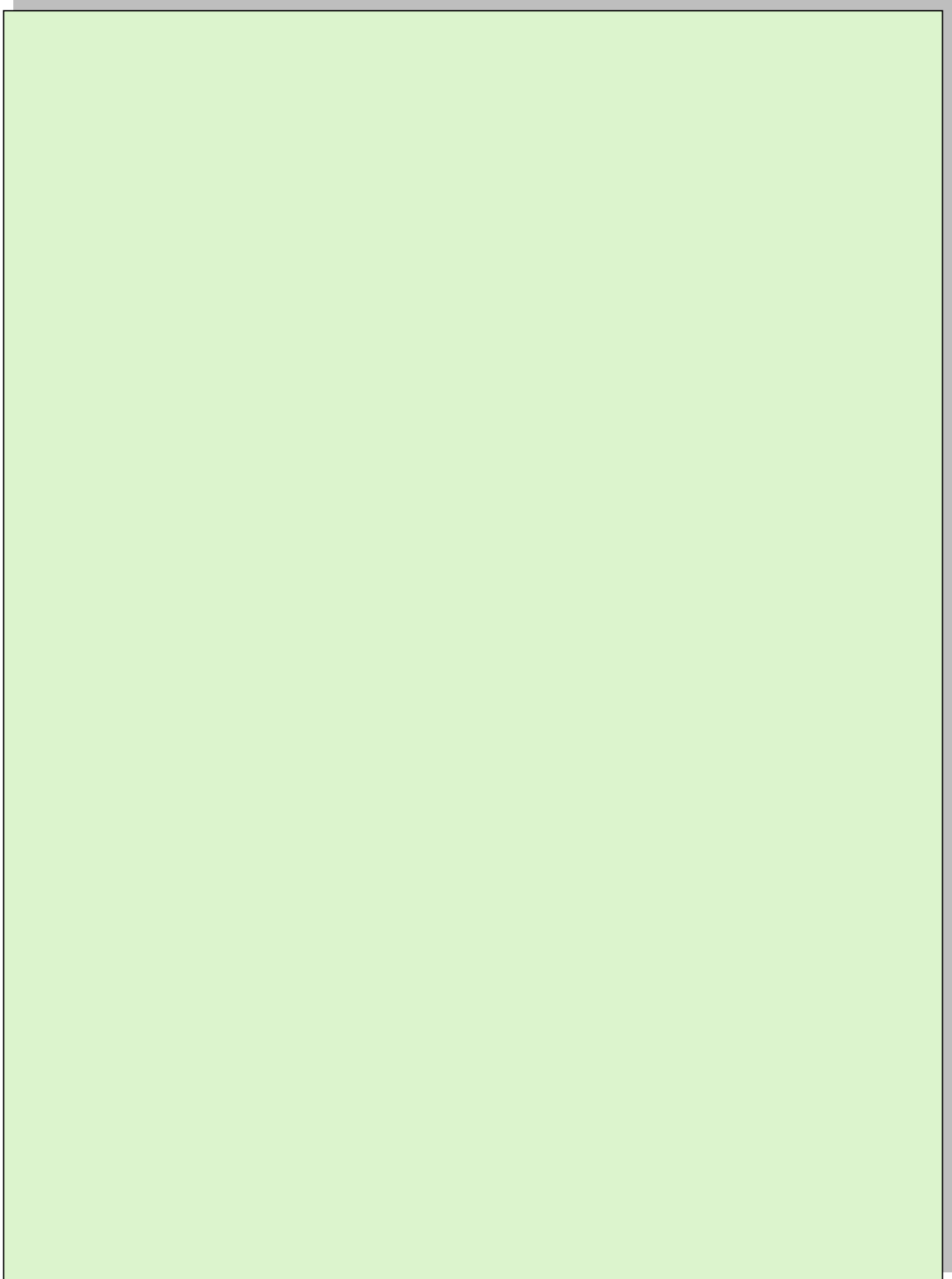
Verdeel de leerlingen in groepen (4-6 leerlingen per groep) en geef elke groep een reeks geschudde kaartjes met de stappen om toe te treden tot de EU. Leg aan de leerlingen uit dat ze samen moeten werken om de kaartjes in de juiste volgorde te plaatsen.

Geef de leerlingen 5 tot 10 minuten om dit te doen en neem dan klassikaal de volgorde door.

Antwoorden:

1. Het land vraagt het lidmaatschap aan bij de Raad.
2. De Europese Commissie geeft haar mening over de aanvraag.
3. De regeringen van de lidstaten moeten unaniem beslissen of zij het land dat het lidmaatschap aanvraagt, aanvaarden als kandidaat-lidstaat.
4. Zodra aan bepaalde voorwaarden voldaan is, worden de onderhandelingen voor de toetreding opgestart, maar alleen als alle lidstaten akkoord gaan.
5. Het land moet alle wetten en regels van de EU toepassen. Alle EU-lidstaten moeten bevestigen dat het land aan alle noodzakelijke voorwaarden voldoet.
6. Wanneer alle onderhandelingen zijn afgerond, moet de Europese Commissie zeggen of het land volgens haar klaar is om lid van de EU te worden.
7. De lidstaten moeten unaniem beslissen om de procedure af te sluiten en het toetredingsverdrag te ondertekenen. Alle bestaande lidstaten en de toekomstige lidstaat tekenen het toetredingsverdrag. Het Europees Parlement moet ook zijn goedkeuring geven.
8. Pas na de formele goedkeuring van het toetredingsverdrag door alle bestaande lidstaten kan het land zelf ook EU-lidstaat worden.

5 Extra lesmateriaal

Enkele andere nuttige websites en middelen die in de lessen kunnen worden gebruikt:

- Meer informatie over de lidstaten van de EU:
http://europa.eu/about-eu/countries/index_nl.htm
- Meer informatie over het uitbreidingsbeleid en de landen van het uitbreidingproces:
<http://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement>
- 12 lessen over Europa:
<http://bookshop.europa.eu/en/europe-in-12-lessons-pbNA0213714/>
- Video *Verborgene schatten van Europa*:
https://www.youtube.com/watch?v=R_jRjPI9iRQ
- Tekenfilmpjes over het uitbreidingsproces van de EU en belangrijke gebieden voor hervorming:
  - [Uitbreiding van de Europese Unie - Hoe gaat het in zijn werk?](#)
  - [Uitbreiding van de Europese Unie - Waarborging van de rechtsstaat](#)
  - [Uitbreiding van de Europese Unie - Hervorming van het openbaar bestuur](#)
- Mini-documentaires met inwoners van de kandidaat-lidstaten, alsook experts op het gebied van Europese integratie uit de EU-lidstaten:

Vertegenwoordigers van de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten:

- **Albanië** – operazangeres Ermonela Jaho <https://vimeo.com/114858479>
- **Bosnië en Herzegovina** – zangeres Amira Medunjanin:
<https://vimeo.com/114858480>
- **Voormalige Joegoslavische republiek Macedonië** – modeontwerper Nikola Eftimov: <https://vimeo.com/114858481>
- **Kosovo** – olympisch judoka Majlinda Kelmendi: <https://vimeo.com/95106035>
- **Montenegro** – theaterregisseur Janko Ljumovic:
<https://vimeo.com/114858481>
- **Servië** – jonge ondernemer Miloš Milisavljević: <https://vimeo.com/95094253>
- **Turkije** – ondernemer Umit Boyner: <https://vimeo.com/95105063>

Experts op het gebied van Europese integratie uit de EU-lidstaten:

- Professor Jacques Rupnik, Frankrijk: <https://vimeo.com/92930204>
- Olaf Boehnke, Duitsland: <https://vimeo.com/114858483>
- Professor Helen Wallace, Verenigd Koninkrijk <https://vimeo.com/92931157>

- Foto's van de kandidaat-lidstaten:
http://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/multimedia-library/photo-galleries/index_nl.htm

6 Antwoordsleutel

Lesplan 1: Historisch overzicht van de EU

Antwoorden:

Groep A	Oostenrijk, Finland, Zweden	1995
Groep B	België, Frankrijk, Duitsland, Italië, Luxemburg en Nederland	1957
Groep C	Bulgarije, Roemenië	2007
Groep D	Kroatië	2013
Groep E	Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovakije, Slovenië, Tsjechië	2004
Groep F	Denemarken, Ierland, Verenigd Koninkrijk	1973
Groep G	Griekenland	1981
Groep H	Spanje, Portugal	1986

Lesplan 2: Landen die lid willen worden van de EU

Antwoorden

1. Bosnië en Herzegovina 2. Servië 3. Montenegro 4. Kosovo 5. Albanië 6. Voormalige Joegoslavische republiek Macedonië 7. Turkije

Lesplan 3: Hoe gaat het uitbreidingsproces in zijn werk?

Antwoorden

Het uitbreidingsbeleid van de EU is een investering in vrede, veiligheid en stabiliteit in Europa. Het beleid biedt betere economische en handelsmogelijkheden, hetgeen zowel de EU als de kandidaat-lidstaten ten goede komt.

De fundamentele domeinen die worden beoordeeld om te controleren of landen klaar zijn voor toetreding, zijn: de rechtsstaat, grondrechten, de versterking van democratische instellingen, alsook economische ontwikkeling en concurrentievermogen. Dit weerspiegelt het belang dat de EU hecht aan haar kernwaarden en algemene prioriteiten.

⇒ De rechtsstaat: landen moeten vanaf het begin van het toetredingsproces werk maken van gerechtelijke hervorming en de bestrijding van de georganiseerde

misdaad en corruptie. Ze moeten een degelijke staat van dienst van concrete en duurzame resultaten opbouwen.

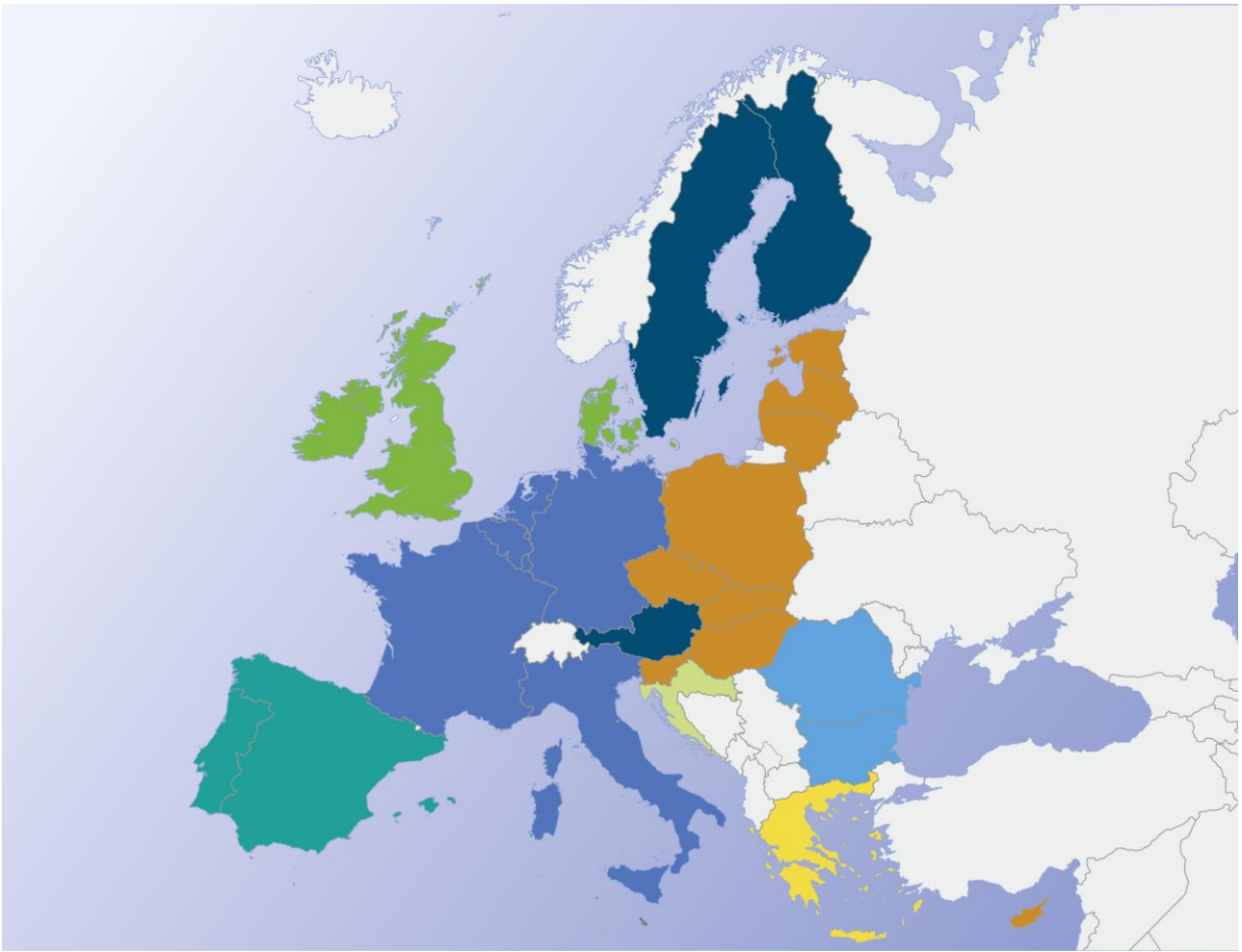
- ⇒ Economisch bestuur: lid worden van de EU houdt meer in dan alleen maar voldoen aan de regels en normen van de EU; het betekent ook dat een land economisch klaargestoomd wordt voor het lidmaatschap, zodat het kan profiteren van alle voordelen van toetreding tot de EU, en tegelijkertijd kan bijdragen aan de groei en welvaart van de EU-economie.
- ⇒ Democratische instellingen moeten verder worden versterkt, bijvoorbeeld door betere parlementaire controle en hervormingen van het openbaar bestuur. De kwaliteit van het openbaar bestuur heeft een rechtstreekse invloed op het vermogen van de regering om efficiënte openbare diensten aan te bieden, om corruptie te voorkomen en tegen te gaan, en om concurrentievermogen en groei aan te moedigen. Naast een goed functionerend openbaar bestuur, is het essentieel om een sterkere rol voor het maatschappelijk middenveld te garanderen.
- ⇒ Grondrechten staan centraal in de waarden van de EU. Landen die willen toetreden tot de EU, moeten ervoor zorgen dat deze ten volle gerespecteerd worden, in het bijzonder de vrijheid van meningsuiting en de rechten van personen die behoren tot minderheidsgroepen, waaronder Roma. Kwetsbare groepen moeten beschermd worden tegen discriminatie, met inbegrip van discriminatie op grond van seksuele geaardheid.
- ⇒ Regionale samenwerking en goede relaties met de buurlanden zijn essentiële elementen voor stabilisering en samenwerking – het proces dat de landen van de Westelijke Balkan naar lidmaatschap van de EU leidt. Het helpt de regio om gedeelde problemen, zoals energietekorten, vervuiling, transportinfrastructuur en de georganiseerde misdaad, het hoofd te bieden.

7 Extra middelen – leerlingen 10-12 jaar

Lesplan 1, werkblad Historisch overzicht van de EU

Duid op onderstaande kaart elke groep landen aan met de overeenkomstige letter.

Groep	Landen	Datum van toetreding
A	Oostenrijk, Finland, Zweden	
B	België, Frankrijk, Duitsland, Italië, Luxemburg en Nederland	
C	Bulgarije, Roemenië	
D	Kroatië	
E	Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovakije, Slovenië, Tsjechië	
F	Denemarken, Ierland, Verenigd Koninkrijk	
G	Griekenland	
H	Spanje, Portugal	

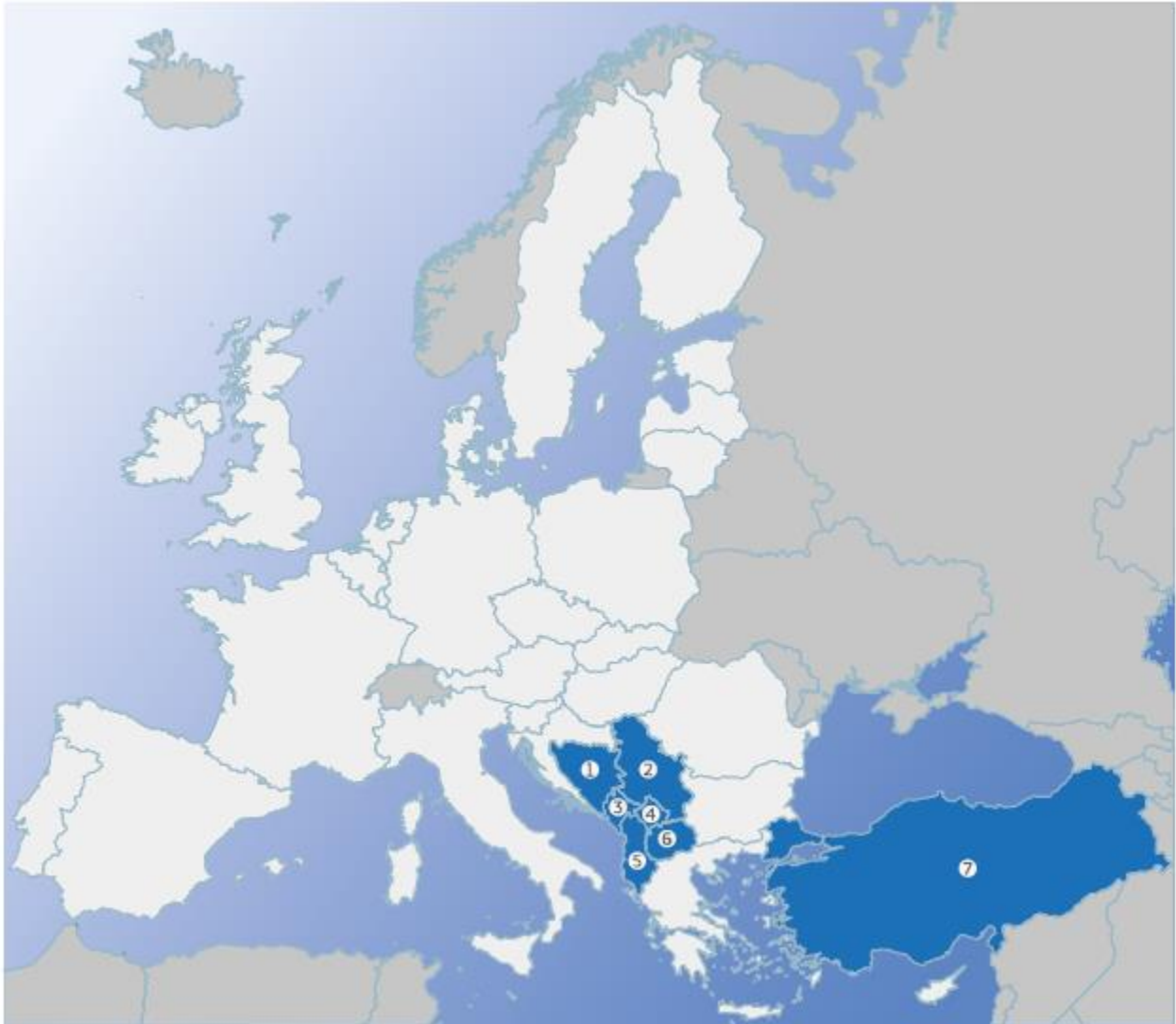

De bovenstaande landen traden toe tot de EU in de volgende jaren:
1957; 1973; 1981; 1986; 1995; 2004; 2007; 2013

Instructies: Overleg samen over in welk jaar je denkt dat elk land toegetreden is en vul je antwoord in de tabel in.

Lesplan 2, werkblad 1: Landen die lid willen worden van de EU

Instructies: Kan je alle kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten correct benoemen? Als je op het einde nog tijd over hebt, kijk dan ook hoeveel van de huidige EU-lidstaten je correct kan benoemen.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____

Lesplan 2, werkblad 2: Zoek de feiten

Instructies: Je wordt op verkenning gestuurd! Kan je de belangrijkste informatie vinden over het land dat je toegewezen kreeg?
Je kan afbeeldingen gebruiken om je antwoorden te illustreren.

Naam van het land:

1. Wat is de hoofdstad van dit land?
2. Hoe groot is de bevolking van dit land?
3. Wat is de officiële munteenheid van dit land?
4. Noem enkele van de belangrijkste geografische elementen in dit land (gebergte, rivier, zee of meer).
5. Noem een bekende persoon uit dit land. Waardoor is hij of zij beroemd?
6. Welk ingrediënt of gerecht is populair in dit land?
7. Welke wilde dieren komen vaak voor in dit land?

Lesplan 3, werkblad: Toetredingscriteria

Instructies: Gebruik onderstaande woorden om de zinnen aan te vullen.

grond, vrede, rechtsstaat, veiligheid, stabiliteit, democratische instellingen, groei en welvaart, corruptie, economische ontwikkeling, rechtsstaat, economisch, grond, democratische instellingen, meningsuiting, maatschappelijk middenveld

Het uitbreidingsbeleid van de EU is een investering in _____, _____ en _____ in Europa. Het biedt betere economische en handelsmogelijkheden, hetgeen zowel de EU als de landen die lidstaten van de EU willen worden ten goede komt.

De fundamentele domeinen die worden beoordeeld om te controleren of landen klaar zijn voor toetreding, zijn: _____, _____rechten, de versterking van _____, alsook _____ en concurrentievermogen. Dit weerspiegelt het belang dat de EU hecht aan haar kernwaarden en algemene prioriteiten.

⇒ De _____: landen moeten vanaf het begin van het toetredingsproces werk maken van gerechtelijke hervorming en de bestrijding van de georganiseerde misdaad en _____. Ze moeten een degelijke staat van dienst van concrete en duurzame resultaten opbouwen.

⇒ _____ bestuur: lid worden van de EU houdt meer in dan alleen maar voldoen aan de regels en normen van de EU; het betekent ook dat een land economisch klaargestoomd wordt voor het lidmaatschap, zodat het kan profiteren van alle voordelen van toetreding tot de EU, en tegelijkertijd bijdragen aan de _____ van de EU-economie.

⇒ _____ moeten verder worden versterkt, bijvoorbeeld door betere parlementaire controle en hervormingen aan het openbare bestuur. De kwaliteit van het openbaar bestuur heeft een rechtstreekse invloed op het vermogen van de regering om efficiënte openbare diensten aan te bieden, om corruptie te voorkomen en tegen te gaan, en om concurrentievermogen en groei aan te moedigen. Naast een goed functionerend openbaar bestuur, is het essentieel om een sterkere rol voor het _____ te garanderen.

⇒ _____rechten staan centraal in de waarden van de EU. Landen die willen toetreden tot de EU, moeten ervoor zorgen dat deze ten volle gerespecteerd

worden, in het bijzonder de vrijheid van _____ en de rechten van personen die behoren tot minderheidsgroepen, waaronder Roma. Kwetsbare groepen moeten beschermd worden tegen discriminatie, met inbegrip van discriminatie op grond van seksuele geaardheid.

Lesplan 3, leermiddel: Het toetredingsproces

Elk kaartje bevat een stap in het proces van toetreding tot de EU. Plaats ze in de juiste volgorde.

<p>De regeringen van de lidstaten moeten unaniem beslissen of zij het land dat het lidmaatschap aanvraagt, aanvaarden als kandidaat-lidstaat. Zodra aan bepaalde voorwaarden voldaan is, worden de onderhandelingen voor de toetreding opgestart, maar alleen als alle lidstaten akkoord gaan.</p>	<p>De lidstaten moeten unaniem beslissen om de procedure af te sluiten en het toetredingsverdrag te ondertekenen. Alle bestaande lidstaten en de toekomstige lidstaat tekenen het toetredingsverdrag. Het Europees Parlement moet ook zijn goedkeuring geven. Pas na de formele goedkeuring van het toetredingsverdrag door alle bestaande lidstaten kan het land zelf ook EU-lidstaat worden.</p>
<p>Het land moet de wetten en regels van de EU toepassen. Alle EU-lidstaten moeten bevestigen dat het land aan alle noodzakelijke voorwaarden voldoet. Wanneer alle onderhandelingen zijn afgerond, moet de Europese Commissie zeggen of het land volgens haar klaar is om lid van de EU te worden.</p>	<p>Het land vraagt het lidmaatschap aan bij de Raad. De Europese Commissie geeft dan haar mening over de aanvraag.</p>

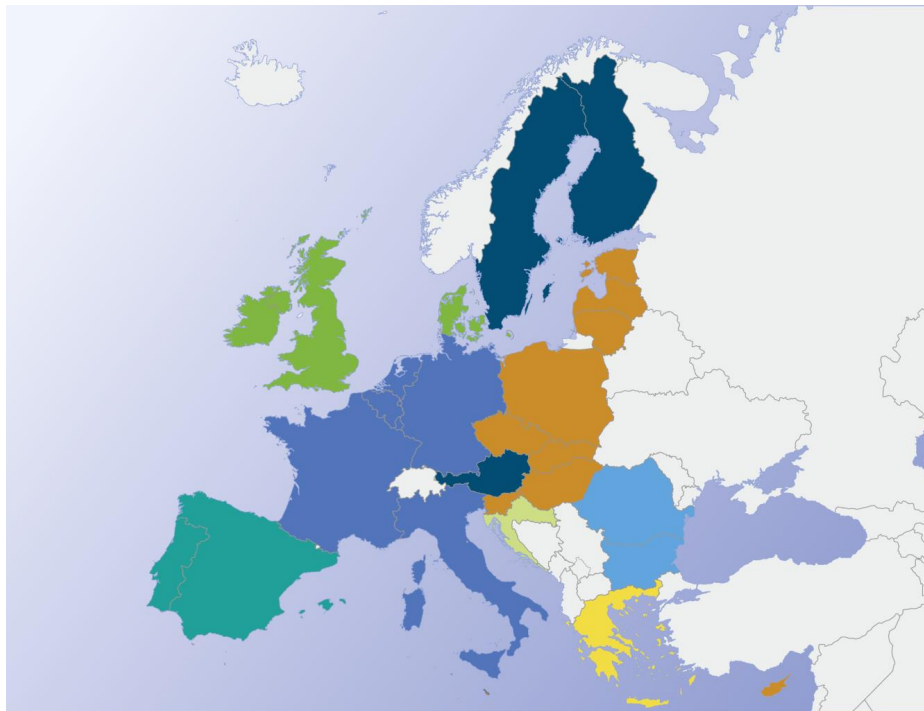
8 Extra middelen – leerlingen 13-15 jaar

Lesplan 1, werkblad Historisch overzicht van de EU

De Europese Unie is een uniek economisch en politiek samenwerkingsverband van 28 Europese landen. De samenwerking ging van start in 1951, toen zes landen de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal oprichtten. Sindsdien hebben er nog zeven uitbreidingsrondes plaatsgevonden en heeft de Unie 22 landen verwelkomd.

Lijst van EU-lidstaten:

België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Kroatië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovakije, Slovenië, Spanje, Tsjechië, Verenigd Koninkrijk en Zweden.

De landen traden in verschillende jaren tot de EU toe. Sommige traden alleen toe, andere samen met andere landen op hetzelfde moment:

1957, 1973, 1981, 1986, 1995, 2004, 2007, 2013

Instructies: Kan je deze landen groeperen volgens het jaar waarin ze toetraden tot de EU? Gebruik bovenstaande kaart om je te helpen. Overleg samen over in welk jaar je denkt dat elke groep landen toegetreden is en vul je antwoord in de tabel in.

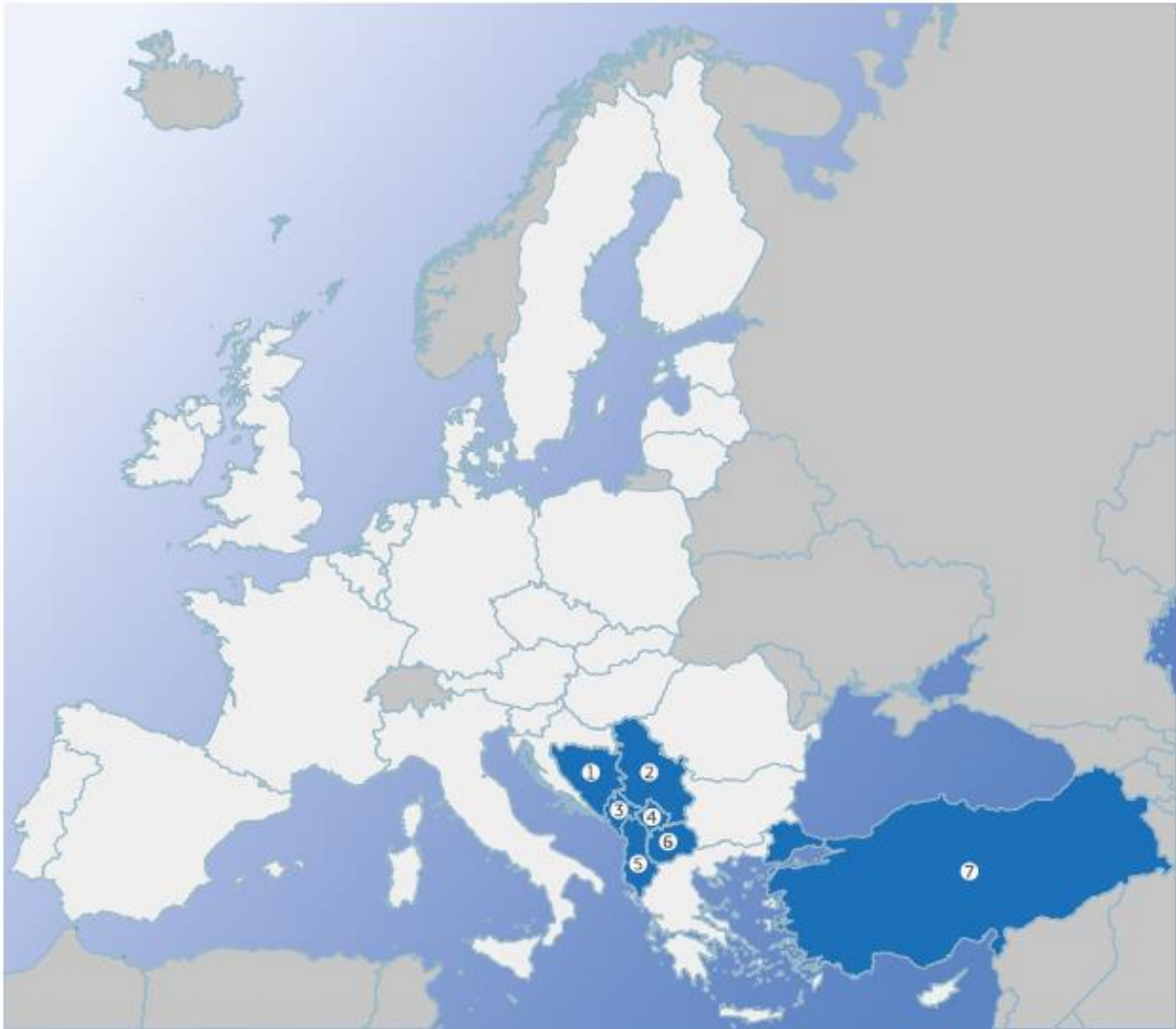
Groep	Landen in deze groep	Jaar van toetreding
A		
B		
C		
D		
E		
F		
G		
H		

Lesplan 2, werkblad 1:
Landen die lid willen worden van de EU

Albanië, Bosnië en Herzegovina, de voormalige Joegoslavische republiek Macedonië, Kosovo, Montenegro, Servië en Turkije hebben een Europees perspectief. Dit is bevestigd door de lidstaten van de EU en het betekent dat deze landen kunnen toetreden tot de EU als ze voldoen aan alle voorwaarden. Zij bevinden zich momenteel in verschillende stadia van het proces.

Instructies: Kan je alle kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten correct benoemen? Als je op het einde nog tijd over hebt, kijk dan ook hoeveel van de huidige EU-lidstaten je correct kan benoemen.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____

Lesplan 2, werkblad 2: Zoek de feiten

Instructies: Kan je de belangrijkste informatie vinden over het land dat je toegewezen kreeg?

Naam van het land:

1. Wat is de hoofdstad van dit land?
2. Hoe groot is de bevolking van dit land?
3. Aan welke andere landen grenst dit land?
4. Noem enkele van de belangrijkste geografische elementen in dit land (gebergte, rivier, zee of meer).
5. Noem een bekende persoon uit dit land. Waardoor is hij of zij beroemd?
6. Welk ingrediënt of gerecht is populair in dit land?
7. Wat zijn de belangrijkste export- en importproducten van dit land?
8. Wat is de officiële munteenheid van dit land?
9. Welke landen zijn de voornaamste handelspartners van dit land?
10. Wat zijn de belangrijkste industrieën in dit land?

Lesplan 3, werkblad: Toetredingscriteria

Instructies: Vul de zinnen aan met de juiste woorden.

Het uitbreidingsbeleid van de EU is een investering in _____, _____ en _____ in Europa. Het biedt betere economische en handelsmogelijkheden, hetgeen zowel de EU als de landen die lidstaten van de EU willen worden ten goede komt.

De fundamentele domeinen die worden beoordeeld om te controleren of landen klaar zijn voor toetreding, zijn: _____, _____rechten, de versterking van _____, alsook _____ en concurrentievermogen. Deze kwesties weerspiegelen het belang dat de EU hecht aan haar kernwaarden en algemene prioriteiten.

⇒ De _____: landen moeten vanaf het begin van het toetredingsproces werk maken van gerechtelijke hervorming en de bestrijding van de georganiseerde misdaad en _____. Ze moeten een degelijke staat van dienst van concrete en duurzame resultaten opbouwen.

⇒ _____ bestuur: lid worden van de EU houdt meer in dan alleen maar voldoen aan de regels en normen van de EU. Het betekent ook dat een land economisch klaargestoomd wordt voor het lidmaatschap, zodat het kan profiteren van alle voordelen van toetreding tot de EU, en tegelijkertijd bijdragen aan de _____ van de EU-economie.

⇒ _____ moeten verder worden versterkt, bijvoorbeeld door betere parlementaire controle en hervormingen aan het openbare bestuur. De kwaliteit van het openbaar bestuur heeft een rechtstreekse invloed op het vermogen van de regering om efficiënte openbare diensten aan te bieden, om corruptie te voorkomen en tegen te gaan, en om concurrentievermogen en groei aan te moedigen. Naast een goed functionerend openbaar bestuur, is het essentieel om een sterkere rol voor het _____ te garanderen.

⇒ _____rechten staan centraal in de waarden van de EU. Landen die willen toetreden tot de EU, moeten ervoor zorgen dat deze ten volle gerespecteerd worden, in het bijzonder de vrijheid van _____ en de rechten van personen die behoren tot minderheidsgroepen, waaronder Roma. Kwetsbare groepen moeten beschermd worden tegen discriminatie, met inbegrip van discriminatie op grond van seksuele geaardheid.

Lesplan 3, leermiddel: Het toetredingsproces

Elk kaartje bevat een stap in het proces van toetreding tot de EU. Plaats ze in de juiste volgorde.

Het land dient een aanvraag in bij de Raad, waarin het zijn wens uitdrukt om lid te worden van de EU.

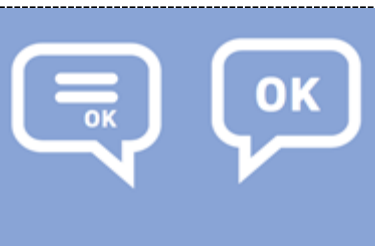
Zodra aan bepaalde voorwaarden voldaan is, worden de onderhandelingen voor de toetreding opgestart, hetgeen opnieuw alleen gebeurt als alle lidstaten akkoord gaan.

Op basis hiervan moeten de regeringen van de lidstaten unaniem beslissen of zij het land dat het lidmaatschap aanvraagt, aanvaarden als kandidaat-lidstaat.

Pas na de formele goedkeuring van het toetredingsverdrag door alle bestaande lidstaten kan het land zelf ook EU-lidstaat worden.

Wanneer de onderhandelingen over alle aspecten zijn afgerond, moet de Commissie zeggen of het land volgens haar klaar is om lid van de EU te worden.

De Europese Commissie, die de uitbreidingslanden van nabij opvolgt, geeft haar mening over de aanvraag.

Op basis van deze aanbevelingen moeten de lidstaten unaniem beslissen om de procedure af te sluiten en een toetredingsverdrag met het land in kwestie te ondertekenen. De bestaande lidstaten en de toekomstige lidstaat tekenen allemaal het verdrag. Het Europees Parlement moet ook zijn goedkeuring geven.

Het land moet nu de wetten en regels van de EU toepassen. Alle EU-lidstaten moeten bevestigen dat het land aan alle noodzakelijke voorwaarden voldoet en dat het de normen van de EU heeft aangenomen.